

**БОЛАЛАРНИ СПОРТНИНГ ГАНДБОЛ ТУРИГА САРАЛАШ ВА
ЙЎНАЛТИРИШ МУАММОЛАРИ**

Бўтабоев Адихамжон Хашимович

Наманган давлат университети.

Спорт фаолият кафедраси катта ўқитувчиси.

Аннотация: Мақолада гандбол спорт турига болаларни саралаб олиш тизими ва мазмунини такомиллаштириш юзасидан, анкета сўрови ёрдамида аниқлаш мақсад қилинган. Саволларнинг турли шакллари келтирилган бўлиб, болаларнинг спорт туриларига саралоб олиш юзасидан, саволнома ҳамда жавоблар статистикаси, илмий-услубий адабиётлар тахлили, мавзуни долзарблиги, мақсади, хулоса ва тавсилар берилган.

Калит сўзлар: сўровнома, респондент, спорт, саралов, тизим, такомиллаштириш, тайёрлов, қобилият.

**ПРОБЛЕМЫ И ОСОБЕННОСТИ ОТБОРА И НАПРАВЛЕНИЯ ДЕТЕЙ В
ГАНДБОЛ**

Бутабоев Адихамжон Хашимович

Старший преподаватель кафедры спортивной деятельности

Наманганского государственного университета.

Аннотация: целью статьи является совершенствование системы отбора детей в гандбол для занятия с помощью анкетирования. В статье представлены различные формы вопросов, дана статистика по данным анкетирования; представлен анализ научно-методической литературы, актуальность и цель данной тематики, а также выводы и рекомендации для получения общего представления.

Ключевые слова: анкета, респондент, спорт, отбор, система, совершенствование, подготовка, умение.

**PROBLEMS AND CHARACTERISTICS OF SELECTING AND DIRECTING
CHILDREN TO HANDBAAL**

Butaboev Adikhamjon Khashimovich

*Senior teacher of the Department of Sports Activities
of Namangan State University.*

Abstract: the purpose of the article is to improve the system of selecting of handbaal children for by using questionnaires. The article presents various forms of

questions, provides statistics on the survey data, analyzes the scientific and methodological literature, the relevance and purpose of this topic, as well as conclusions and recommendations in order to get a detailed view.

Keywords: questionnaire, respondent, sport, selection, system, improvement, training, skill

Мавзунинг долзарблиги: Спортнинг гандбол турига болаларни саралаш ва йўналтириш муаммоси hozirgi куннинг энг мухим вазифалардан бири хисобланади. Спорт турлари бўйича терма жамоалар таркибига спортчиларни саралаб олиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 4 мартдаги 122-сон қарори[1] бу соҳага тегишли бошқа меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган вазифаларни амалга оширишга ушбу мақоланинг тадқиқоти натижалари муайян даражада хизмат қилади.

Тадқиқотнинг мақсади. Спортнинг гандбол турига болаларни саралаш тизими ва мазмунини такомиллаштириш методикасини яратиш ва уни амалиётга жорий этиш бўйича тавсиялар ишлаб чиқиш.

Мавзуни ўрганилганлик даражаси. Т. Усмонхўжаев, Р. Саламов, Ф. Керимов, Ш. Хонкелдиев, А. Абдуллаев, Р. Халмухамедов, В. Шин Г. Абдурасулова, С. Тажибаев, Ш. Мирзакулов. Н. Азизов, Нуршин, ва бошқалар илмий изланишлар олиб бориб ўзларини дарслик, ўқув қўлланма, мақола ва тезисларида саралаш тизимини асословчи янгидан-янги маълумот ва тавсиялар ишлаб чиқишган.

Юқоридаги илмий адабиётлар тахлилларига асосланиб, спортнинг гандбол турига болаларни саралаш тизими ва мазмунини такомиллаштиришнинг назарий ҳамда амлий ахволини ўрганиш ва саралашдаги муоммоларни аниқлаш мақсадида сўровнома ўтказилди.

1-жадвал.

Спортнинг гандбол турига болаларни саралаш муоммолари (%)

№	Саволлар	Жавоблар % ҳисобида							
		1-жавоб	%	2-жавоб	%	3-жавоб	%	4-жавоб	%
1	Бошланғич тийёрлов гуруҳлари учун ўқув машғулотлари ёқади	Жуда ёқади	77	Умуман ганда ёқади	15	Айтишим йин	8	Умуман майди	0
2	Сиз фаолият олиб бораётган спорт мактабда болаларни спортларига саралаб олиш ва спортларига йўналтириш жараёнига ндай баҳо берасиз.	Аъло	15	Яхши	19	қониқарсиз	27	Ёмон	39
3	Сиз гандбол спорт турига болаларни бошланғич тайёргарлик гуруҳларига неча дан қабул қилган мақул деб соблайсиз	9 ёшдан	7	10 ёшдан	13	11 ёшдан	41	12 ёшдан	39
4	Гандбол спорт турига тидорли болаларни қандай саралаб оласиз	Ҳа	16	Йўқ	23	Шифокор тавсиясига кўра	37	Методикаси билмайман	25
5	Гандбол спорт турига болаларни саралаб олишда қандай усулларга эътибор берасиз	антропометрири ўрнаткичларига	31	боланинг вазнига	25	боланинг жисмоний билимларига	27	жисмоний билимларига	17

							тропометрик рсаткичларига		
6	Гандбол спорт турига болаларни саралаб олиш юзасидан маълумотларни қаердан олиш	китоблардан олиш	10	мақалолар ўқиганман	7	касбий тажрибам орқали биламан	53	интернет сайтлари орқали	30
7	Бошланғич тайёрлов сқичида ўқувчи болаларнинг қиминан қанча қисми гандбол спорт турлари билан шуғулланишни тўхтатиб қўяди	Ўқув йилининг биринчи ярим йилида	31	биринчи ўқув йилида	40,6	иккинчи ўқув йилида	39,8	учинчи ўқув йилида	19,8
8	Сиз бошланғич тайёргарлик сқичида ўқувчи болаларнинг спорт мактабида шуғулланишни тўхтатиб қўйиш сабабалари нима бўйлайсиз	саралаш раёнидаги ҳолик	66	мураббийни тажрибасининг қлиги	14	спорт турида танқималарни хосил қилишдаги йинчиликлар	12	болалар билан тиллашпиша маслик	8

Сўровнома натижалари. Ўтказилган сўровнома тахлили шуни кўрсатдики (77 %), жуда ёқади, Умуман олганда ёқади (15 %), Айтишим қийин (8 %), респондентлар БЎСМ да, бошланғич тайёрлов гуруҳлари учун ўқув машғулот ишлари уларга ёқади, аммо сиз фаолият олиб бораётган спорт мактабда болаларни гандбол спорт турига саралаб олиш ва йўналтириш жараёнига қандай баҳо берасиз деган мазмундаги саволимизга респондентларнинг (15 %) аъло даражада, (19 %) ёхши даражада, (27 %) ёмон даражада, (39 %) қониқарсиз даражада деб фикр билдиришди.

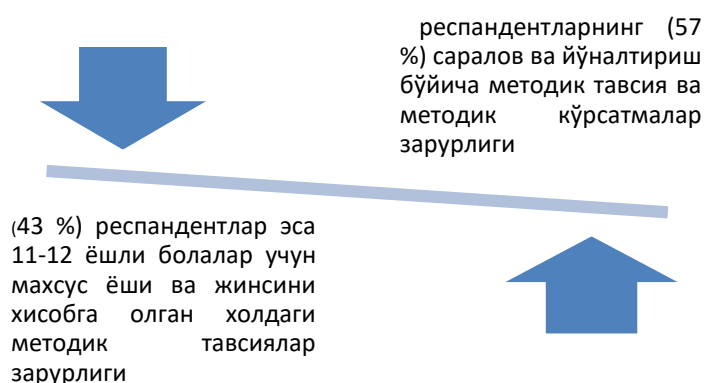
Кейинги саволнома, сиз гандбол спорт турига болаларни бошланғич тайёргарлик гуруҳларига неча ёшдан қабул қилган мақул деб ҳисоблайсиз деган саволга респондентларнинг фикрига кўра 11 ёшдан (41%), 12 ёшдан (39%), болаларнинг гандбол спорт турига иқтидори бўлса 10 ёшдан (13%), хаттоки 9 ёшдан (7 %) болаларни спорт машғулотларига қабул қилиш юқори самара беришига ишонадилар. Респондентларнинг аксарияти (29 %) гандбол спорт турига иқтидорли болаларни саралаб олиб бошланғич тайёрлов гуруҳларига қабул қилишади. ҳа (16 %), йўқ (16 %), шифокор тавсиясига кўра (16 %), методикасини билмайман (16 %), респондентлар эса ҳеч қандай саралов ўтказишмайди.

Бошланғич тайёрлов гуруҳлари учун спортнинг гандбол турига болаларни саралаб олишда нималарга эътибор берасиз мазмундаги саволга (31 %) антропометрик кўрсаткичларига деб жавоб беришган бўлса, (25 %) респондентлар эса боланинг қизиқишларига эътибор беришларини кўрсатди, (27 %) боланинг жисмоний қобилиятларига эътибор берадилар. (17 %) жисмоний қобилиятларига ва антропометрик кўрсаткичларига эътибор беришади.

Респондентлар кейинги саволга қуйидагича жавоб беришди. Спортнинг гандбол турига болаларни саралаб олиш юзасидан маълумотларни қаердан оласиз (10 %) китоблардан олишни, (7 %) мақалолар ўқиганман, (53 %) касбий тажрибам орқали биламан, (30 %) интернет сайтлари орқали, кўриниб турибдики болаларни спортнинг гандбол турига саралаб олиш бўйича ўзбек тилида етарлича адабиётлар йўқлигини ҳамда кўп сонли респондентларнинг

фигрларига кўра алоҳида саралашга оид тизим мавжуд эмаслигини кўрсатади. Кейинги савол, бошланғич тайёрлов босқичида ўқувчи болаларнинг тахминан қанча қисми гандбол билан шуғулланишни тўхтатиб қўяди, мазмунидаги саволга қуйидагича жавоб бўлди, Ўқув йилининг биринчи ярим йилида (31 %), биринчи ўқув йилида (40,6 %), иккинчи ўқув йилида (39,8 %), учинчи ўқув йилида (19,8 %). Қуйидаги савол орқали болаларни спорт турларига саралаш ва йўналтириш қай даражада муҳим эканлигини билиб олишимиз мумкин бўлади. Сиз бошланғич тайёргарлик босқичида ўқувчи болаларнинг спорт мактабида шуғулланишни тўхтатиб қўйиш сабабалари нима деб ўйлайсиз саволимизга респондентларнинг (66 %) саралаш жараёнидаги хатолик деб баҳолашган бўлса, (14 %) мураббийнинг тажрибасининг йўқлиги деган фикрни билдиришди, (12 %) респондентлар спорт турида кўникмаларни хосил қилишдаги қийинчиликлар жавобини танлашди, респондентларнинг (8 %) болалар билан тил топиша олмаслик мазмунидаги жавобни танлашди.

Машғулотлар сифатини кўтариш ва шуғулланувчилар контингентини сақлаб қолиш учун қандай методик ёрдам керак, мазмундаги ёпиқ тестимизга

респондентларнинг (57 %) саралов ва йўналтириш бўйича методик тавсия ва методик кўрсатмалар зарурлиги ёзишди, (43 %) респондентлар эса 11-12 ёшли болалар учун махсус ёши ва жинсини ҳисобга олган ҳолдаги методик тавсияларга эҳтиёж борлиги ёзишган.

Хулоса. Анкета сўрови натижалари, спортнинг гандбол турига болаларни саралаб олиш жараёнини ўрганиш долзарб йўналиш бўлиб, кейинги тадқиқотларни талаб қилади. Гандбол спорт турига болаларни саралаш, спортчиларни узоқ муддатли тайёргарлигининг барча асосий босқичларини қамраб олган узлуксиз жараён сифатида кўриб чиқишни бир қатор мутахасислар тамонидан алоҳида таклиф қилинган. Шундай экан унинг биринчи босқичида спорт йўналиши билан ифодаланиши, бу спортчи қобилиятини аниқлаш, баҳолаш ва прогнозлашни ҳамда саралаш жараёнида айнан спорт турига мос келадиган болаларни шу спорт турига йўналтиришимиз лозим.

Фойдаланилган адабийётлар:

1. Вазирлар Маҳкамасининг 2020 йил 4 мартдаги “Спорт турлари бўйича терма жамоалар таркибига спортчиларни саралаб олиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 122-сон қарори www.lex.uz
2. Клешев Ю.Н., Айрапетянс Л.Р., Паткин В.Л. Ганболчилар. –Т.: Ибн Сино, 1995.
3. Насимов Р. Ёш ганболсҳиларчиларни жисмоний ривожланишини, жисмоний техник ва тактик тайёргарлигини аниқлаш усуллари. –Т.: 1995
4. Пўлатов А.А. Ганболчилар –Т.: 1997
5. Пўлатов А.А., Исроилов Ш.Х. Ганболчилар назарияси ва услубиёти. //ўқув қўлланма. –Т.: 2007. -148 б.
6. Пўлатов А.А. Ёш ганболчиларчилар тезкор куч сифатларини шакллантириш услубиёти. Ўқув қўлланма. –Т.: 2008. -38 б.